

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2015-2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Adéla Taubenestová

Domácí násilí v České republice – prevence a osvěta

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jana Neusarová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2015-2018

BACHELOR THESIS

Adéla Taubenestová

Domestic violence in the Czech Republic - prevention and education

Prague 2018

The Bachelor Work Supervisor: Mgr. Jana Neusarová, Ph. D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15.1.2018

Adéla Taubenestová

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucí práce Mgr. Janě Neusarové, Ph.D. a to za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o problematice domácího násilí. Cílem teoretické části této bakalářské práce je, popsat pojem domácí násilí, jeho historii a subjekty. Smyslem této bakalářské práce je také poukázat na prevenci proti domácímu násilí v České Republice, včetně možnosti pomoci obětem domácího násilí.

Na teoretickou část této bakalářské práce navazuje část praktická. Cílem praktické části této bakalářské práce je uskutečnit kvalitativní výzkum prostřednictvím kazuistik osob, na kterých bylo pácháno domácího násilí a ověření hypotézy.

Klíčová slova

Agrese, domácí násilí, intervenční centrum, násilná osoba, nezisková organizace, oběť, policie, právo, přestupek, rodina, trestný čin, vykázaní.

Annotation

The bachelor thesis deals with problems of domestic violence. The aim of the theoretical part of this bachelor thesis is to describe the concept of domestic violence, its history and subjects. The purpose of this bachelor thesis is also to point out the prevention of domestic violence in the Czech Republic, including the possibility of victims of domestic violence.

The theoretical part of this bachelor thesis follows the practical part. The aim of the practical part of this bachelor thesis is to carry out qualitative research through case reports of people who have committed domestic violence and verifying the hypothesis.

Keywords

Aggression, crime, domestic violence, family, intervention centre, law, non-profit, organisation, police, rapist, recognition, victim.

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 CO ZNAMENÁ POJEM DOMÁCÍ NÁSILÍ?.....	11
1.1 Defínování domácího násilí na základě jeho forem.....	11
1.2 Defínování domácího násilí prostřednictvím jeho znaků	12
1.3 Specifika domácího násilí.....	15
2 VÝVOJ ZKOUMÁNÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ V HISTORII A V SOUČASNOSTI.....	16
2.1 Pohled na domácí násilí v České republice	17
2.2 Vývoj domácího násilí ve spojení s vývojem moderní společnosti.....	19
3 SUBJEKTY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	21
3.1 Oběť	22
3.1.1 Syndrom týrané ženy	23
3.2 Násilná osoba.....	24
3.2.1 Osobnostní rysy násilné osoby.....	26
3.2.2 Agrese a transgenerační přenosy.....	27
4 PREVENCE, POMOC A OCHRANA OBĚTÍ.....	30
4.1 Význam intervenčních center, jejich charakter a formy pomoci	33
4.2 Právní rámec intervence domácího násilí	35
4.3 Význam policie – její možnosti a postupy.....	38
PRAKTICKÁ ČÁST	41
5 VYMEZENÍ CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	41
5.1 Výzkumná strategie	42
6 KAZUISTIKY OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	44
6.1 Kazusitika 1	44
6.2 Kazusitika 2	45
6.3 Kazusitika 3	46
6.4 Kazusitika 4	48
6.5 Kazusitika 5	49

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU	50
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	53
SEZNAM ZKRATEK	56

ÚVOD

Rodinné vztahy tvoří významnou součást života, a proto je velmi důležité, aby byly harmonické, láskyplné a uspokojující. Rodina by měla být symbolem vzájemné pokory, důstojného soužití a bezpečným zázemím. Bohužel ne v každé rodině to tak je. Někteří členové rodiny však mohou prožívat obrovské napětí, stres a strach ze své další existence. Téma rodinné disharmonie, které mnohdy přerůstá v domácí násilí je pro oběti velké tabu a jejich strach je silnější než pud sebezáchovy. Téměř denně se můžeme nevědomky setkávat s oběťmi domácího násilí, aniž bychom měli tušení, co se za zavřenými dveřmi kolegů, sousedů, spolužáku, přátel a příbuzných děje. Mnohé oběti nemají eminentní zájem, aby je někdo litoval, nechtějí svou situaci sdílet a v některých případech se za svou roli oběti stydí.

Domácí násilí nemusí vždy probíhat před svědky, nemusí být doprovázeno hlukem a nemusí mít fyzické stopy, ba naopak, může být pouze slovní s cílem ovládnout psychiku oběti. Za domácí násilí může být mylně považována pouze fyzická a slovní agrese, která mnohdy končí fatálně, proto je velmi důležité zvyšovat povědomí o tomto mnohdy intimním tématu. Násilí páchané v rodině je nejrozšířenější formou násilí vůbec a zároveň formou nejméně kontrolovanou a nejvíce podceňovanou.

Téma ke zpracování bakalářské práce, bylo předurčeno profesním zaměřením samotné autorky. Autorka je ve služebním poměru u Policie České Republiky. Její profesí je zpracovatel trestných činů, mezi něž patří domácí násilí. Každodenní profesní zkušenosti přiměly autorku k tomu, aby přispěla ke zvyšování povědomí a osvětě v oblasti domácího násilí, především podělením se o své profesní zkušenosti.

Domácí násilí je fenomén, jemuž by měla být věnována náležitá pozornost a je velmi důležité prosazovat interdisciplinární spolupráci. Na této spolupráci by se měla podílet zejména média, která jsou velmi podstatnou součástí osvěty. Do osvěty by se také měli zapojit především pracovníci pomáhajících profesí, jako jsou například policisté, státní zástupci, soudci a ostatní profese s tímto tématem související. Tito lidé by se měli naučit správně identifikovat a detekovat problém domácího násilí, pochopit jeho kontext i dynamiku a osvojit si efektivní intervence. Měli by být oporou, pomocnou rukou a symbolem jistoty, pro osoby ohrožené domácím násilím.

Cílem teoretické části této bakalářské práce je, s využitím odborných pramenů popsat pojem domácí násilí, jeho historii a subjekty. Smyslem této bakalářské práce je také poukázat na prevenci proti domácímu násilí v České Republice, včetně možnosti pomoci obětem domácího násilí.

Na teoretickou část této bakalářské práce navazuje bezprostředně část praktická. Cílem praktické části této bakalářské práce je uskutečnit kvalitativní výzkum prostřednictvím kazuistik osob, na kterých bylo pácháno domácího násilí a ověření hypotézy. Smyslem kazuistiky je informovat o konkrétních reálných výpovědích lidí, respektive žen, které zažily domácí násilí v rodině a je realizována prostřednictvím strukturovaných rozhovorů s vybranými respondentkami. Více než na osobní historii partnerů, je kazuistika zaměřena na šetření oznámení domácího násilí. Zpětně se sleduje historie vztahu.

Kvalitativní výzkum bude realizován pomocí analýzy textu výpovědi oběti domácího násilí. Výstupem je zpracování kazuistik a vyhodnocení stanovené hypotézy. Výzkumný předpoklad stanovené hypotézy vychází z poznatků odborné literatury. Hypotéza je důležitým mostem mezi teorií a empirickým výzkumem. Při ověřování hypotézy je očekávaným výsledkem této bakalářské práce, shledat stanovenou hypotézu pravděpodobně pravdivou nebo pravděpodobně nepravdivou. Prostřednictvím hypotézy má autor možnost ověřit vztahy mezi fakty.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CO ZNAMENÁ POJEM DOMÁCÍ NÁSILÍ?

Definice pojmu domácí násilí existuje mnoho a v české i cizojazyčné literatuře panuje značná terminologická nejednotnost. „*Sousloví domácí násilí (domestic violence) je užíváno především v anglicky psané literatuře a je jím míněno násilí v partnerských vztazích. V německy mluvících zemích převažuje termín násilí v rodině a domácnosti (Gewalt in der Familie und näher Umgebung), jímž se rozumí nejen násilí mezi partnery, ale i násilí uplatňované vůči dětem a naopak, případně násilí mezi sourozenci*“.¹

České trestní právo pojem domácí násilí nezná, řeší obecně násilí mezi osobami žijícími ve společném obydlí nebo domě. Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin, nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které jakýmkoliv způsobem naruší život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.²

Domácím násilím se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami žijícími společně ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezování osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky apod. Toto chování vyvolává trvalý strach oběti ze svého trýznitele, což umožňuje násilníkovi udržovat nad obětí neomezené mocenské postavení a donutit ji, aby se podřídila jeho vůli. Kontrolu veškerého života oběti uplatňuje násilník jako svůj samozřejmý nárok.³

1.1 Definování domácího násilí na základě jeho forem

Všechny formy domácího násilí mají zpravidla společný cíl – získat moc a udržet si plnou kontrolu nad druhým. Násilní jedinci používají nespočet různých druhů taktik. Uchylují se nejen k ponižování, izolování, zastrasování, obviňování, ale také k bití a fyzickému týrání.

---

¹ BEDNÁŘOVÁ, Z. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Praha: Acorus, c2009, s. 6. ISBN 978-80-254-5422-0.

² VOŇKOVÁ, J. a I. SPOUSTOVÁ. Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1.1.2016. 3. přepracované vydání. Praha: proFem, 2016, s. 7. ISBN 9788090456457.

³ BEDNÁŘOVÁ, Z. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Praha: Acorus, c2009, s. 7. ISBN 978-80-254-5422-0.

Podoby domácího násilí nejsou dosud v české literatuře sjednoceny. Dalo by se říci, co autor, to vlastní pojetí typologie, přesto lze identifikovat několik základních forem tohoto jevu a to:

- fyzické násilí - fackování, bití rukama nebo předměty, kopání, škrčení, svazování, ohrožování bodnou nebo palnou zbraní nebo jinými předměty, odpírání spánku a jídla až po útoky proti životu,
- psychické násilí - ponižování, urážení, znevažování, obviňování, zákazy, zastrašování, terorizování, vyhrožování, vydírání, hrubé chování, ničení vlastnictví oběti, zejména oblíbených věcí,
- emocionální násilí - soustavná kontrola toho, co oběť dělá, s kým se stýká, kam chodí. Zesměšňování, prohlašování oběti za blázna, citové vydírání, obviňování v každé situaci, výhrůžky odebráním dětí,
- sociální násilí - zákazy kontaktu s přáteli a s rodinou s cílem sociální oběť izolovat. Jednostranné uplatňování privilegií pachatele rozhodovat ve všech oblastech společného života, využívání dětí nebo jiných osob jako prostředku nátlaku na oběť, znemožňování oběti v sociálním prostředí,
- sexuální násilí - znásilnění, nucení proti vůli k sexuálním praktikám, sexuální napadání, zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem,
- ekonomické násilí - omezování přístupu k penězům, neposkytování prostředků na společnou domácnost případně i na děti, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zatajování ekonomické situace pachatele a rodiny.⁴

1.2 Definování domácího násilí prostřednictvím jeho znaků

Důležitým prvkem v definování násilí jsou jeho znaky. Výskyt násilného incidentu v rodinném kruhu, nemusí vždy značit domácí násilí. Aby se jednalo o domácí násilí, musí být naplněny všechny znaky. Jestliže některý ze znaků chybí, zvažuje se jiná podoba rodinného problému, než je domácí násilí. Se vši pravděpodobností ale bude chybějící znak brzy doplněn a proces domácího násilí bude spuštěn.

---

⁴ DUFKOVÁ, I. a J. ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: [Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku], 2005, s.9. ISBN 8023956868.

Definiční znaky domácího násilí:

- soukromí jako místo činu - pachatel na svou oběť útočí v místech, kam nedosahuje veřejná kontrola a zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí bytu, domu či jinde,
- opakování násilí a dlouhodobost - domácím násilím není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky. Domácí násilí má svou historii, dochází k němu opakovaně. Projevy domácího násilí přetrvávají i ve velmi dlouhých časových intervalech několika let. Mohou zůstat po mnoho let skryté v soukromí a skončit rodinnou tragédií. V opakování a dlouhodobosti spočívá nebezpečnost domácího násilí,
- vzrůstající intenzita násilí- tzv. eskalace - domácí násilí začíná opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, k nim se postupně přidávají útoky proti zdraví a v konečném stadiu přejde v útoky proti lidskému životu. Ve svém počátku jednotlivé útoky v rámci domácího násilí nedosahují intenzity trestného jednání a jsou-li posuzovány izolovaně, může to vést k bagatelizaci a přehlížení i ze strany případně zakročujících policistů. Jednotlivé incidenty při svém opakování nabývají na intenzitě. V násilném vztahu se střídají fáze klidu, agrese a usmiřování. S rozvojem domácího násilí se zmenšují fáze klidu a prodlužují se a stávají se častějšími fáze agrese,
- uplatnění moci a kontroly - postavení oběti a pachatele je nerovné a jejich role se v průběhu opakovaných incidentů nemění. Pachatel uplatňuje kontrolu nad životem oběti zejména v oblasti jejich sociálních kontaktů a v oblasti ekonomické. Násilím uplatňuje moc nad jejím každodenním životem. Domácí násilí není spor, hádka nebo rvačka, tedy události, při kterých je postavení obou stran stejné,
- vzájemná blízkost a provázanost oběti a pachatele - pachatel i oběť jsou nebo si byli vzájemně blízké a důvěrné osoby. K domácímu násilí dochází uvnitř reálného partnerského vztahu mezi mužem a ženou (manželství nebo jiný podobný déletrvající vztah) nebo mezigeneračního vztahu mezi rodiči a dětmi či prarodiči žijícími ve společném obávaném domě či bytě.

Pachatel i oběť jsou citově, sociálně i ekonomicky úzce spojené osoby. Mohou mít společné děti, nemovitosti, účty apod. Mají společné bydliště a mají ztíženou možnost tento společně

obývaný byt nebo dům opustit. Mohou nebo nemusí mít vypořádány majetkoprávní záležitosti. Zejména v případě manželství pro ně platí ustanovení rodinného práva.⁵

---

⁵ DUFKOVÁ, I. a J. ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: [Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku], 2005, s.8. ISBN 8023956868.

1.3 Specifika domácího násilí

Domácí násilí představuje specifický problém, který vyžaduje specifická řešení. Oběť se především neobejde bez pomoci z vnějšku. Stát má právo a povinnost vstoupit do rodiny, kde se vyskytuje násilí. Na tomto závěru, který je totožný se zahraničními zkušenostmi a právní praxí se shodují prakticky všechny státní i nestátní organizace v České Republice, s jedinou výjimkou ultrakonzervativních náboženských společností.⁶

Základní odlišnost od jiných forem násilí spočívá v tom, že domácí násilí se většinou odehrává beze svědků, stranou veřejnosti, mezi dvěma osobami, které jsou spojeny intimním vztahem. To výrazně ovlivňuje možnosti prevence, represe, ale i pouhé evidence.

Domácí násilí se proto z výše uvedených důvodů jen velmi obtížně prokazuje, což způsobuje mimo jiné i ten důsledek, že výpověď oběti je pokládána za nevěrohodnou s tendencí bagatelizovat její slova.⁷

Ke specifickým znakům domácího násilí potom náleží zejména faktická nerovnost v postavení oběti a násilníka. Domácí násilí se neomezuje pouze na jedinou epizodu. Představuje složitý postupně se vyvíjející proces, který má v konkrétním intimním vztahu svou historii. Platí, že počátky násilí, které vstupuje do intimního vztahu, lze jen velmi těžko odlišit od projevů nadměrné pozornosti, žárlivosti či péče.

Domácí násilí vykazuje, pokud se ihned v zárodku nezastaví, sklon ke stupňování krutosti a intenzity každého následujícího útoku. Cyklus domácího násilí se pohybuje ve spirále střídajících se období relativního klidu s obdobími ataků s gradující tendencí.⁸

---

⁶ HUŇKOVÁ, M. a K. VOŇKOVÁ. Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím). Stráž pod Ralskem: Justiční akademie ČR, 2004, s. 53. ISBN 8023962302.

⁷ (Tamtéž, s. 54)

⁸ (Tamtéž, s. 56)

2 VÝVOJ ZKOUMÁNÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ V HISTORII A V SOUČASNOSTI

Na počátku druhé poloviny 20. století bylo ve vyspělých zemích násilí mužů vůči partnerkám společensky nepřijatelné, přesto zůstávalo široce tolerované. Naopak představa muže týraného manželkou, mohla být v té době nejspíše nepravděpodobnou karikaturou, možná uměleckou nadsázkou. Presentace domácího násilí jako marginálního fenoménu, jenž se týká pouze psychicky narušených jedinců, činila přiznání existence násilí ze strany partnera pro oběť natolik stigmatizujícím, že mlčení a snášení jej bylo často přijatelnější volbou, a rozsah jevu tak zůstával skrytý. Ilustrující v tomto ohledu je i název jedné z prvních knih zaměřené na násilí v manželství: *Scream Quietly or the Neighbours Will Hear* (Křič potichu, nebo to sousedé uslyší) od Erin Pizzeyové.⁹

Ve druhé polovině 20. století se v Evropě a Spojených státech začala šířit nejrůznější hnutí za práva slabších. Ve společnosti však přetrvávala silná tendence bránit tradiční stav věcí. Za zlehčování rodinného násilí ale společnost platila a platí příliš mnoho, a to i v rovině ekonomické (vzhledem ke zdravotním, sociálním a jiným nákladům státu). Důsledky zneužívání moci a uplatňování bezpráví v rodině jsou ovšem nevyčísitelné.¹⁰

V letech 1996-1997 se v České Republice začalo hovořit o domácím násilí, jako o naléhavém, svébytném problému, který je hoden zvláštního zřetele ze strany státu a jeho institucí. Dostupnějšími se stala místa pomoci, především celostátní nonstop linka DONA, určená pro pomoc obětem domácího násilí a trestných činů, azylové domy, poradenské služby a nově i terapeutické programy. Velkým úspěchem byl v roce 2002 vznik Aliance proti domácímu násilí (z iniciativy Bílého kruhu bezpečí na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České Republiky), který poskytuje své služby dodnes.¹¹

Během deseti let se tak v České republice pomalu začaly měnit postoje široké veřejnosti k fenoménu domácího násilí. Stalo se zřetelným i v případech, které byly dříve tolerovány

---

⁹ *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006, s. 11. ISBN 8072549146.

¹⁰ CIMRMANNOVÁ, T. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha: Karolinum, 2013, s. 80. ISBN 9788024622057.

¹¹ ŠEDIVÁ, M. a P. VITOUŠOVÁ. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni: model Bílého kruhu bezpečí ověřený pilotním projektem v Ostravě v letech 2003-2004*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2005, s. 1. ISBN 8023954415.

a setkávaly se s nulovou reakcí společnosti. Spolu s tím sílila i tendence doporučující změnu zákona a praxe, ve prospěch sociálně právních a preventivních opatření.

Hlavním motivem ke změně bylo ohrožení obětí, v okamžiku detekce domácího násilí a dopad na děti, které v takovýchto rodinách vyrůstaly.¹²

2.1 Pohled na domácí násilí v České republice

Domácí násilí neboli násilí v rodině není z historického hlediska nějakým novým fenoménem. Novou je spíše jen společenská atmosféra, ve které se hovor o domácím násilí odehrává. K prvním pokusům o jeho odhalení docházelo tedy ve druhé polovině 20. století v USA a pak následně v 70. letech v Evropě. Veřejnost se tehdy začala dovídat skandální případy týrání a zneužívání žen a dětí. Na tuto skutečnost, že se rodina může stát místem agrese, reagovala nejen spousta hnutí, ale chopila se toho také politika. Tím se začaly k jeho řešení využívat i právní prostředky.

Řada států USA přijala v tomto období zvláštní zákony proti domácímu násilí. V Evropě probíhal tento proces o něco pomaleji či postupně.

Česká republika patřila dlouho dobu mezi země s takzvanou nulovou reakcí na projevy problematiky domácího násilí. Jedním z řady takového postoje bylo přetrvávání celé řady předsudků. Především se mělo za to, že násilí v rodině je čistě věcí soukromou, a proto by si měla rodina vyřešit tento problém sama. Agresivní a násilné chování jedince bylo považováno za projev jejich psychické poruchy či morálního selhání. Státu příslušelo reagovat jen na těžké případy, které měly povahu trestného činu.

V České Republice panoval názor, že v socialistické rodině se něco tak negativního jako je domácí násilí, nemůže odehrávat. To byl další důvod, jenž bránil tomu považovat konflikty v rodině či mezi partnery za možné projevy domácího násilí.¹³

---

¹² ŠEDIVÁ, M. a P. VITOUŠOVÁ. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni: model Bílého kruhu bezpečí ověřený pilotním projektem v Ostravě v letech 2003-2004*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2005, s. 1. ISBN 8023954415.

¹³ KRÁLÍČKOVÁ, Z., E. BRUCKNEROVÁ a R. DÁVID. *Právo proti domácímu násilí*. V Praze: C.H.Beck, 2011. Beckova skripta, s. 23. ISBN 978-80-7400-381-3.

Podstatnou změnu v přístupu české společnosti k této problematice přineslo až období přelomu tisíciletí, přesněji roky 2003-2007. V těchto letech probíhala příprava právních úprav zákona na ochranu před domácím násilím.

Je zřejmé, že domácí násilí je možné považovat za jednu z nejnebezpečnějších forem agrese, a to jak kvůli jeho skrytosti a obtížné dokazatelnosti, tak kvůli vlivu, který má na děti, které vyrůstají v rodinách, kde k domácímu násilí dochází. Rodina, jejíž základní funkcí je vytvořit bezpečné a podnětné prostředí pro rozvoj dítěte, v této primární funkci selhává. Domácí násilí je proto možné označit v kontextu sociálních věd jako závažný sociálně patologický jev. Ač bylo dříve domácí násilí čistě věcí soukromou, postupně se stávalo veřejným tématem, ke kterému se také společnost potřebovala vyjádřit i z hlediska právní úpravy.

V České republice se od roku 2004 poprvé v trestním zákoně objevil trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě nebo osoby blízké (§215 písm. a) zák. č. 140/1961 Sb., trestního zákona). Od roku 2007 vstoupil tedy v platnost již výše zmiňovaný zákon na ochranu před domácím násilím a to zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti před domácím násilím, který představoval zcela nový přístup k řešení problematiky domácího násilí.¹⁴

Domácí násilí nalezneme napříč sociálním spektrem. To znamená, že domácí násilí se vyskytuje ve všech společenských vrstvách (u sociálně slabých i sociálně dobře postavených rodin, mezi vysokoškolsky vzdělanými partnery i mezi nevzdělanými, mezi podnikateli, mezi zaměstnanci i nezaměstnanými).

Agresorem může být žena i muž. Rovněž obětí domácího násilí se můžou stát obě pohlaví. Zatím vše nasvědčuje tomu, že typickou, nejčastější obětí domácího násilí je žena. Muži jsou však skrytými, utajenými oběťmi, protože je pro ně z mnoha důvodů těžší vyjít se svým problémem na veřejnost. A proto autor této práce pevně doufá, že právní úprava v boji proti domácímu násilí půjde stále kupředu a jeho oběti již nebudou mít panický strach s jeho svěřením orgánům státní pomoci¹⁵

---

¹⁴ KOTKOVÁ, M. *Domácí násilí v kontextu rodiny a práce*. Brno: Spondea, 2014, s. 15. ISBN 9788026071914.

¹⁵ BOUŠKA, J. aj. *Kontakt s obětí domácího násilí: manuál pro lékaře*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2003, s. 4. ISBN 802393273X.

2.2 Vývoj domácího násilí ve spojení s vývojem moderní společnosti

Do 60. let 20. století svět, včetně euro-americké civilizace, věřil, že surové bití a týrání jsou řídké a extrémní jevy, které se vyskytují pouze ve zjevně problematických rodinách. Teprve v posledních letech násilí v rámci rodin postupně ztrácí význam rodinného tajemství, které je třeba izolovat.

Studie ukazují, že násilí se vyskytuje ve všech společenských vrstvách, začíná být řešeno na úrovni mediální, legislativní, rodinných vztahů i na úrovni jednotlivců. V současném světě však obecně stále přetrvává velký vliv náboženství ve zmíněné oblasti, které je v mnoha státech součástí právního řádu. Zejména pozice islámu je k postavení ženy vůči muži velmi jasná. Korán mužům nařizuje bít své ženy, pokud vytrvávají ve své neposlušnosti k požadavkům a příkazům svých manželů. Jde o brutální způsob, jak ženu podřídít příkazům muže, který jak vidíme například v Saudské Arábii, otevírá dveře k tomu, aby byly ženy takřka odlidštěny. Trváním na tom, že ženy nejsou schopné se ovládat, staví muže do pozice jejich správců, a tím, že nařizuje jejich bití, staví islám ženy do pozice druhořadých lidí. Jako vydržovaná „cenná zvířata“ jsou ženy lidmi, se kterými se má zacházet laskavě, ale které mají být tvrdě disciplinovány, pokud vykročí z řady.

Z pohledu naší moderní demokratické společnosti, neexistuje způsob, jakým lze ospravedlnit toto degradující, institucionalizované, fyzické a psychologické zneužívání žen, povolené a nařízené islámem.¹⁶ Vliv islámu je bezpochyby velmi silný u početné populace, kterou ať již přesvědčením či nuceným respektováním pravidel víry zasahuje.

Celosvětově je tak společnost teprve na začátku dlouhodobého a nesnadného procesu odstraňování projevů násilí v rodinách.

Síť intervenčních center, která vznikla v České Republice za účelem prevence a pomoci obětem, získala již řadu zkušeností. Jejich fungování určitým způsobem prověřilo efektivnost a účinnost dosavadní právní úpravy. Poznatky, které tato centra získala, jsou velmi cenným zdrojem pro návrhy k odstranění nedostatků či slabin. Aby mohly být poznatky takto využity, musejí být vhodně teoreticky reflektovány a zdůvodněny.

---

¹⁶ WARNER, B. *Právo šaría pro nemuslimy*. Třetí rozšířené vydání. Brno: CSPI International, 2015, s. 54. ISBN 978-80-88089-18-6.

Ze zběžného přehledu některých publikací věnovaných problematice domácího násilí z posledních let lze zjistit, že se v teoretické rovině stále zaměřují na recepci a zprostředkování základních informací. Jednotlivé výklady se často podobají jako vejce vejci a málokterý překonává tradiční tematický okruh, jenž začíná obvykle definováním či vymezením toho, co je či není domácí násilí, přes identifikaci jeho forem a příčin, až po různé popisy charakteru násilníka či oběti.¹⁷

---

¹⁷ MACHALOVÁ, T. *Domácí násilí: filosofická analýza pojmu*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 9. ISBN 9788021067653.

3 SUBJEKTY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Snaha o zachycení faktorů ovlivňujících rizika viktimizace, není v sociologii a psychologii nová. Při zkoumání těchto rizik v rámci partnerského vztahu, ať již na straně partnera či partnerky, poukazují zpravidla na důležitost charakteru orientační rodiny. Tím je myšleno nevyhovující prostředí v původní rodině, ve které násilník/oběť vyrůstali, popřípadě na neúplnou či zcela chybějící rodinu.

Dalším faktorem je vysoké riziko mezigeneračního přenosu násilných vzorců chování (z otce na syna/dceru, ale i násilí mezi rodiči).

Tyto souvislosti mimo jiné, tvoří základ teorie sociálního učení, která se pokouší vysvětlit mužskou agresi vůči ženám právě na základě naučených vzorců chování z dětství. V tomto případě agrese jako model chování přejatý od otce, popř. matky. Jde přitom nejen o přijetí negativních vzorců chování, ale také o nedostatečné naučení se inhibicím, zvnitřnění kontroly sebe sama a zacházení s emocemi.

Mezi významnými rizikovými faktory bývají často zmiňovány rovněž některé sociálně-ekonomické charakteristiky, zejména nezaměstnanost a nízký příjem partnera, a dále faktory související se životním stylem, v první řadě konzumace alkoholu a drog, které výrazně zvyšují pravděpodobnost fyzického napadení.

Potvrzeným relevantním přístupem zejména srovnávacích analýz však bývají i faktory sociálně- kulturní, jako jsou tradiční uspořádání rodinných vztahů či existence širších kulturních norem pozitivně oceňujících mužskou dominanci a násilí jako způsob řešení problému.¹⁸

Dle výše uvedeného, základním identifikačním znakem domácího násilí je blízkost osob, která představuje jasné a neměnné role násilné a oběti.

Z tohoto pohledu se člení domácí násilí, dle zapojených stran (subjektů):

- Intimní, které představuje násilí mezi intimními partnery bez ohledu na to, zda vztah

---

¹⁸ PIKÁLKOVÁ, S., Z. PODANÁ a J. BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2015. Studie (Sociologické nakladatelství), s. 41. ISBN 9788074191893.

v současnosti trvá či již byl ukončen – manželé, intimní přítel/přítelkyně, partneři mající společné dítě a homosexuální partneři.

- Neintimní, které představuje násilí mezi členy domácnosti (rodiny), jež nemají mezi sebou intimní vztah a žijí v jedné bytové jednotce – děti, sourozenci, rodiče, prarodiče a širší rodina.¹⁹

3.1 Oběť

Lidé, kteří měli to štěstí a nezažili násilí ve své rodině, často nerozumí reakcím obětí a zdá se jim nepochopitelné, proč oběť něco neudělá, nezastaví násilí, neodejde. Někteří z nich se snaží zjistit, jaký podíl na násilí má oběť, zda násilí nevyprovokovala. Zdá se jim nepochopitelné, proč by se jinak pachatel násilí dopouštěl. Hledají chyby na straně obětí místo toho, aby jednoznačně odsoudili násilné chování. Často si nedokáží vysvětlit, jak je možné, že se člověk, který je na veřejnosti příjemný a společenský, chová doma úplně jinak.

Obětí domácího násilí se však můžeme stát my sami, mohou se jimi stát naše děti, naši rodiče, naši sourozenci, naši přátelé a známí.

Většinu obětí závažných forem domácího násilí tvoří ženy. Řada teorií vysvětlujících dynamiku násilných vztahů obsahuje ve svých názvech označení oběti, jako ženy, například velmi důležitý pojem – syndrom týrané ženy.

Rodina je hlavním socializace dítěte a má velký vliv na jeho sociální rozvoj. Podle teorie sociálního učení lze předpokládat, že pokud jsou děti svědky násilí ve své rodině, budou tento vzorec chování napodobovat ve vlastních vztazích. Děti, které se staly obětí násilí, se proti němu neobrátní, ale vnímají jej jako specifickou hodnotu. Ženy, které vyrůstají v rodinách, ve kterých dochází k násilí, tak se násilí učí přijímat či tolerovat a očekávat se i ve svých vlastních partnerských vztazích.²⁰

Sociálně psychologické teorie se snaží vysvětlit silný emocionální závazek mezi obětí a násilníkem. Toto spojení značí silné emocionální pouto, které se rozvine mezi dvěma lidmi, kdy jeden z nich je přerušovaně týrán bit, zavražďován nebo zneužíván druhým.

---

¹⁹ HOLUB, Petr. *Násilí za zavřenými dveřmi*. Hospodářské noviny, 17. 7. 2003, s. 64–65.

²⁰ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 23. ISBN 9788086131764.

Společnými znaky týrané ženy (oběti) a násilníka, rukojmí a únosce, zneužívaného dítěte a pachatele je nerovnováha sil a přerušovaná povaha násilí.

V průběhu času se nerovnováha sil zvětšuje a osoba v podřízené pozici získává negativní sebeobraz snižuje se schopnost nezávislé existence a zvyšuje se potřeba přítomnosti výše postavené osoby.

Opakování cyklu násilí, tj. růst tenze, trauma prožité v samotném aktu násilí a usmiřování, které poté následuje, umožňuje vytvoření silného traumatického spojení mezi obětí a násilníkem a přispívá k tomu, že žena setrvává v násilném vztahu.

Výstižným pojem vztahu mezi obětí a násilníkem je tzv. Stockholmský syndrom. Stockholmský syndrom je emocionální pouto vzájemné závislosti mezi „zajatcem a únoscem“, které se rozvíjí, pokud někdo záměrně ohrožuje něčí život, ale nezabije ho. Úleva, která pramení z odstranění pohružky smrtí, vyvolává silný pocit vděčnosti a zároveň strachu, což znemožňuje zajatci projevit negativní emoce. Pozoruhodné však je, že tato vazba přetrvává i v době, kdy už oběť není ohrožena a je mimo dosah násilníka.

Teorie Stockholmského syndromu byla aplikována také na problematiku domácího násilí, stala se tak součástí teorie syndromu týrané ženy. Podílí se tak na vysvětlení, proč týrané ženy v mnoha případech snáší násilí po velmi dlouho dobu a násilný vztah neukončí.²¹

3.1.1 Syndrom týrané ženy

Syndrom týrané ženy bývá definován na základě rozvoje charakteristických fyzických, psychických a sociálních symptomů jako jsou deprese, nízké sebevědomí či izolace, znovuprožívání traumatu, naučená bezmocnost, stažení se od okolí, poruchy příjmu potravy, vyčerpanost, bolesti hlavy a zad, vysoký krevní tlak a podobně které jsou důsledkem osobní přímé zkušenosti s opakovanými násilnými útoky, zejména rozporuplného a proměnlivého chování pachatele a snížené možnosti oběti ovlivňovat vlastní život.

---

²¹ VARGOVÁ, B., D. POKORNÁ a M. TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 30. ISBN 9788086131764.

„Termín syndrom týrané ženy byl vytvořen psycholožkou Lenore Walkerovou s cílem pojmenovat širokou paletu psychických symptomů a vzorců chování, které jsou důsledkem přítomnosti dlouhodobého partnerského násilí. Pro rozvoj syndromu týrané ženy musí dle Walkerové dojít alespoň dvakrát k zopakování celého cyklu násilí.

Základní charakteristiky syndromu týrané ženy:

- žena věří, že za násilí nese vinu ona,
- nedovede si představit, že by za násilí mohl být odpovědný někdo jiný než ona,
- žena se bojí o svůj život anebo životy svých dětí,
- žena má iracionální pocit, že násilník je všudypřítomný a vševědoucí.²²

Přestože je koncepce syndromu týrané ženy užitečná pro pochopení reakcí obětí domácího násilí, byla kritizována zejména feministicky orientovanými autorkami a autory. Podle nich rozvoj tohoto syndromu není jedinou možnou reakcí na prožité domácí násilí a vytváří dojem patologie, což může vést k sekundární viktimizaci oběti.²³

3.2 Násilná osoba

Nejnovější teorie dokládají, že násilnými osobami domácího násilí může být kdokoliv. Čelí tak starším teoriím, podle kterých byl kladen důraz na psychopatologii násilných osob a vyvrací mýtus, že slušní lidé násilí nepáchají.

Násilné osoby pochází ze všech socioekonomických, etnických, rasových a náboženských skupin a jejich domácí chování se liší od chování na veřejnosti. Je třeba rozlišovat osobnost veřejnou versus osobu soukromou a její projevy selektivně tyranizujícího chování svědčící o existenci kontrolních mechanismů.

Charakteristické znaky násilníka jsou:

- nízká sebeúcta,
- slabá funkce ega,
- nedostatečná kontrola impulsů,

---

²² VARGOVÁ, B., D. POKORNÁ a M. TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 40. ISBN 9788086131764.

²³ (Tamtéž, s. 41)

- extrémní žárlivost,
- neadekvátní reakce na stres,
- alkohol,
- sex jako prostředek ke zvýšení sebeúcty,
- víra v tradiční a patriarchální rodinu.

Řada teorií má za to, že násilníkům v dětství chyběla pozitivně vnímaná postava otce nebo žili v rodině s extrémně patriarchální strukturou. Profil pachatele je dán slovy dominance, kontrola a potřeba moci.²⁴

Názor, že muži a ženy v násilných vztazích představují z hlediska psychopatologických rysů homogenní skupiny, v žádném případě neplatí. Na rozdíl od běžného názoru, že typický muž, který se chová k ženě násilně, není sadistický tyran a typická žena není sadomasochistická osobnost.

Hledání individuální patologie není ve většině výzkumů v popředí zájmů. *Násilní muži jako skupina mají proti běžné populaci víc psychopatologických rysů, zejména ve smyslu poruch osobnosti, bývá uváděn alkoholismus, nízké sebevědomí, zjistily se nižší verbální schopnosti, nežli mají jejich manželky. U žen se uvádí porušené sebevědomí, závislost a deprese, jde ovšem o údaje o ženách, které prožily období násilí.*²⁵

Násilné osoby byly v dětství často sami tělesně trestáni, byli také svědky domácího násilí. Někteří násilníci tuto zkušenost však mít nemusejí. Rovina partnerské interakce bývá užívána jako argument, zdůvodňující násilné chování muže. Muži například uvádějí, že je žena svým chováním záměrně provokuje. Násilnému chování muže sice vždy předchází určité chování ženy, které muž může hodnotit jako provokující a cítit se jím zraňován. Takovým provokujícím chováním mohou být ženiny nadávky, výsměch, ale také neposlušnost, odmítnutí pohlavního styku, ale i předložený pokrm. Řetězec chování partnerů bývá tak zaměňován za příčinný sled. Tato argumentace přehlíží zodpovědnost násilné osoby za použití fyzického násilí, vede

---

²⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Právo proti domácímu násilí*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova skripta, s. 8. ISBN 9788074003813.

²⁵ GJURIČOVÁ, Š., J. KOCOURKOVÁ a J. KOUTEK. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 77. ISBN 8070214163.

k obviňování oběti a je tedy morálně problematická. Žádné verbální chování v partnerství neopravňuje k použití fyzického násilí.²⁶

Ačkoli je násilí v intimních partnerských vztazích specifickým fenoménem a zdaleka se nemusí vždy odvíjet od celkově agresivního osobnostního profilu muže-partnera, korelace s agresivními projevy chování obecně je vysoká.

Charakteristiky partnera a míry případného vlivu na výskyt násilných forem chování vůči partnerce tvoří násilné zkušenosti partnera z dětství a dospívání. Výše uvedené skutečnosti tedy velmi silně poukazují na značný vliv rodinné historie a zkušenosti z dětství na výskyt a rozvoj agresivních forem chování vůči partnerce.²⁷

3.2.1 Osobnostní rysy násilné osoby

Všechny výzkumy poukazují na to, že v případě domácího násilí je muž „typickou“ násilnou osobou a jeho partnerka je „typickou“ osobou ohroženou. Rozhodně to však neznamená, že co muž, to agresor.

Domácího násilí se častěji dopouštějí muži, kteří:

- vyrostli v násilných domácnostech – byli pravděpodobně sami obětí násilí v dětství, nebo byli svědky domácího násilí (otec bil matku) nebo se setkali s násilím mezi jinými významnými osobami ve svém životě,
- jsou silně majetnickí a žárliví – moou reagovat agresivně, kdykoli mají pocit, že by jejich partnerce (matce, dceři) mohl nějaký muž věno pozornost. Žádný poměr, ani jeho náznak zpravidla neexistuje. Ženy nejsou schopny přesvědčit je o své nevině – i přesto, že muži monitorují každý jejich krok, a to někdy až do extrémní podoby (sledují je i na WC, prohlížíjí jejich poštu, odposlouchávají jim telefonní hovory),
- vyznávají „tradiční“ hodnoty a rozdělení genderových rolí – věří, že muži mají právo bít ženy, jsou ženám nadřazení a že je normální svoji ženu občas „profackovat“. Násilí na ženě, dětech či ostatních členech rodiny je pro ně jednoduše součástí mužské role,

---

²⁶ GJURIČOVÁ, Š., J. KOCOURKOVÁ a J. KOUTEK. Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 78. ISBN 8070214163.

²⁷ PIKÁLKOVÁ, Simon aj. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, c2004. ISBN 8073300540.

- mají násilnické sklony – akceptují násilí jako přijatelný způsob řešení problémů. Ublížíjí domácím mazlíčkům, jsou zcela zaujatí zbraněmi, vášnivě se věnují střelbě nebo alespoň bojovým sportům,
- vykazují problematické sexuální chování – nevnímají sex jako formu láskyplného kontaktu mezi mužem a ženou, ale jako akt moci, v průběhu něhož si budují a posilují dominanci a nadřazenost. Mohou preferovat perverzní sexuální praktiky anebo být bisexuální či promiskuitní,
- mají dvojí tvář – na jedné straně jsou oddaní, pozorní, starostliví, ale na druhé straně jsou agresivní, nenávistní, vulgární, vzteklí a despotičtí. Tato situace je pro ženy i pro další členy domácnosti značně obtížná a matoucí: jeden den jsou zbiti a druhý den naopak zahrnuti pozorností a láskou. Rozpolcená osobnost s sebou nese i další riziko, neboť před ostatními obvykle vystupuje pouze jako laskavý, hodný a ohleduplný muž, manžel, otec či syn, což zvyšuje riziko, že osobám ohroženým domácím násilím potom nikdo nevěří,
- chovají se jako malé děti – bývají pasivní, závislí, touží, aby o ně bylo „pečováno“. Následně toto své chování vnímají jako slabost a mají na sebe vztek. Hněv na sebe sama pak transformují do fyzického útoku na své blízké,
- nejsou schopni převzít odpovědnost – ze svých činů obviňují druhé. Tito násilníci obvykle nevěří, že by jejich násilné chování mohlo mít nějaké negativní důsledky. Věří, že pro ně zákon neplatí, myslí si, že nemohou být potrestáni, protože: Je přece normální občas bít svoji ženu.

V odborné literatuře můžeme identifikovat snahy o vytvoření typologie násilných mužů. Jakékoli typologie jsou pochopitelně pouze zjednodušením, protože každá situace, každý případ domácího násilí, každá osoba násilná i ohrožená jsou zcela jedinečné, neopakovatelné bytosti a je nezbytné k nim přistupovat individuálně.²⁸

3.2.2 Agrese a transgenerační přenosy

Řada výzkumů potvrzuje konzistenci agrese, což nemůže nést k úvahám o společném skrytém faktoru sytícím agresivní chování. Rovněž transkulturní podobnost je zřejmá.

---

²⁸ ŠEVČÍK, D. a N. ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 71. ISBN 9788073676902.

Za pravděpodobný lze považovat předpoklad o tom, že individuální rozdíly v agresivitě se uplatní tehdy, zapojí-li se i jiné „hudební nástroje agresivního koncertu“ – kognitivní odhady situací, emocionální reakce a tendence inhibovat agresi.

Empirické výzkumy prokazují, že převážná část antisociálního jednání s agresivní komponentou v popředí začíná a končí v adolescenci, ale někteří jedinci manifestují antisociální aktivity v průběhu celého života, což bychom mohli označit jako agresivní nebo antisociální životní kariéru či scénář.

Kognitivní, behaviorální a afektivní potíže jsou syceny přítomností a interakcí takových faktorů, jako jsou neuropsychický a pre- a perinatální deficit, poruchy osobnosti a impulzivita, genetická a hereditární zátěž, matka zneužívající zejména v těhotenství léky, špatná prenatální výživa a postnatální hypostimulace.

Rizikové faktory role násilníka jsou transformovány osobnostním filtrem:

- tendencí antisociálně se chovajících osob ke konstrukci z jejich hlediska funkčního prostředí, které bude konzistentní s jejich osobností,
- vybírat nebo utvářet prostředí, které je v souladu s antisociálními vzorci chování.

Důsledkem této stále se opakující interakce mezi osobou a situací se stává antisociální či agresivní chování, které je stabilní a konzistentní vzhledem k situaci i v časové perspektivě.²⁹

Na agresi by se mělo nahlížet jako na princip, jako na pudovou sílu, jež má nějaký smysl. Ten je zřetelný v podobě sebeobrany a v případě ohrožení nebo výrazného omezení životních podmínek, potřeb, realizace. Je to obrana životního prostoru, svého cíle, dětí a ostatních osob, ke kterým je chována citová vazba.

Agresi lze také popsat jako energii, nebo všudypřítomnou sílu, která využívá energii k pohybu a tím umožňuje akci, konání a rozvoj. Ve své podstatě je to schopnost dynamiky, pohybu, změny. Toto je jedna z primárních vlastností živých organismů.

---

²⁹ HŘEBÍČKOVÁ, M., P. MACEK a I. ČERMÁK aj. *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR, 2003, s. 25. ISBN 8086620069.

Agrese je životadárná a jako všechno, co umí život dát a podpořit, ho na druhé straně umí také zdeformovat a ukončit. Potlačování a ignorování agrese vede pouze k jejímu zneužívání (tj. násilí) či jejímu obrácení proti sobě samotným.

Možnost zacházet s vlastní silou, energií, mocí (agresí) je spojená se schopností ji také kontrolovat, dávkovat, nezneužívat, nedat se jí ovládnout. Tak aby sloužila ku prospěchu, k rozvoji, a ne k ničení. Je tedy spojena s odpovědností.

Odpovědnost se ale nenaučíme pouhým přejímáním zkušeností druhých, ale i prožitím zkušeností vlastních. Její odpírání, většinou ospravedlňované dítě ochránit, či dokonce výchova zcela bez agrese, vedou k podobným důsledkům jako prostředí, kde se toleruje nepřiměřená agrese a násilí.

Každý člověk si ze své primární rodiny nese zkušenosti, naučené vzorce, postoje, vědomá či nevědomá hodnocení, a to vše narozením nové generace nezmizí. Není jedno, v jakých podmínkách se rod vyvíjí, každá doba ovlivňuje lidi, kteří v ní žijí.³⁰

---

³⁰ KLÍMOVÁ, J. a M. FIALOVÁ. *Proč (a jak) psychosomatika funguje?*. Praha: Progressive consulting, 2015, s.70. ISBN 9788026082088.

4 PREVENCE, POMOC A OCHRANA OBĚTÍ

Problematicke domácího násilí není v právní úpravě České republiky věnována taková pozornost, jakou jí ve svých odborných studiích věnují sociologové, psychologové a lékaři. Přijetí zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, je významným počinem.³¹

Hlavním cílem prevence a intervence není primárně stíhat a potrestat pachatele, úmyslem je pomoci partnerskému vztahu, stopnout násilné incidenty, a to vhodným zásahem tzv. z vnějšku. Pomoci odstranit násilí mezi partnery je motivem všech oficiálních aktivit, který musí stát a jeho instituce věrohodně prezentovat občanské veřejnosti. Tímto je jasně řečeno, že izolovanými tvrdými opatřeními vůči pachateli nelze problém domácího násilí vyřešit.

Oběti domácího násilí nevolají po tvrdé represi, naopak jejich hlavní potřebou je žít slušný život v partnerském svazku bez násilí.

Je tedy zapotřebí ucelit a diferencovat systém opatření, který postihuje různé podoby a stupně domácího násilí a dává čas i šanci na ozdravení nemocného vztahu, tam kde ještě oba partneři, tj. násilná osoba i oběť mají vůli k nápravě a ochránit oběť tam, kde udržení vztahu již nepřichází v úvahu. Tam kde se primární a sekundární prevence překrývá, je intervence trestního práva. Koncept „obecného odstrašování“ a „specifického odstrašování“ se částečně překrývá s koncepty primární a sekundární prevence.

Zatčení a trestní stíhání pachatelů násilí mezi partnery a jiné zákonné sankce mohou vést k odrazení pachatele od recidivy (sekundární prevence) a zároveň mohou tato opatření sloužit jako varování a odradit potencionální pachatele (primární prevence).

Prevence i intervence garantovaná státem začíná u tří uzlových bodů, kterými jsou informovanost, ochrana oběti a konfrontace pachatele s oficiální reakcí.³²

---

³¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Právo proti domácímu násilí*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova skripta, s. 3. ISBN 9788074003813.

³² ČÍRTKOVÁ, L., R. MACHÁČKOVÁ a M. VITOUŠOVÁ. *Domácí násilí-přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, s.6. ISBN 8086284190.

V roce 1998 hledalo Rakousko jasnou strategii pro řešení případů domácího násilí. Po dlouhých, a i místy vyhrocených diskuzích expertů dospělo Rakousko k názoru, že stát musí zaujmout vyhraněnou pozici proti násilí, a tudíž ve prospěch ohrožené oběti. „Když jde o ukončení násilí v rodině, stává se nejvyšším příkázáním tzv. strategie vměšování, neboť pasivita a nicnedělání pomáhá násilné osobě a nesvědčí oběti“, uvádí se přímo v rakouském materiálu.

Tento postoj ovšem neznamená, že pachatel je zcela odsunut na vedlejší kolej anebo, že je mu odepírána pomocná ruka. V jeho cestě za nápravou musí být ovšem nejdříve okamžitě konfrontován s tím, že jeho chování je nežádoucí. V rakouských „novinkách“ byl proto použit celkem jednoduchý princip: agresor může být vykázán ze společného bytu, zatímco oběť má právo zůstat doma a být chráněna před dalším násilím.³³

Dne 14.3.2006 s účinností od 1.1.2007 byl v České republice přijat zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále jen zákon o ochraně před domácím násilím). Právní úpravou byl pojat jako novela zákona o Policii České Republiky (z.č. 273/2008 Sb.).

Novelizovaný zákon o Policii České republiky přinesl zásadní změnu v možnostech ochrany osob ohrožených domácím násilím, a to cestou prevence dříve, než chování násilné osoby nabude intenzity trestného činu a oběť utrpí závažnou újmu na fyzickém nebo psychickém zdraví, životě, svobodě či zvláště závažnou újmu na lidské důstojnosti. V §44-47 je zakotven nový právní institut, tzv. VYKÁZÁNÍ.

To spočívá ve správním rozhodnutí policisty o dočasném nuceném opuštění společného obydlí a zákazu vstupu do vymezených prostor pro násilnou osobu.³⁴

Samotný institut vykázání představující opatření přijímané policejním orgánem na místě samém, na základě vyhodnocení zjištěných informací a dalších důkazů nelze v žádném případě vnímat jako sankci, nýbrž jako reakci preventivního charakteru na nebezpečné chování násilné osoby, jejíž těžiště spočívá v mimo trestní rovině.

---

³³ ČÍRTKOVÁ, L., R. MACHÁČKOVÁ a M. VITOUŠOVÁ. *Domácí násilí-přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, s.7. ISBN 8086284190.

³⁴ VOŇKOVÁ, J.. *Metodický rámeček práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. V Praze: Bílý kruh bezpečí, 2007, s.19. ISBN 9788023994483.

Obětí trestného činu se může stát každý z nás. Kdo je obětí trestného činu, vymezuje zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Tento zákon upravuje práva obětí a stanoví, aby s obětí bylo zacházeno citlivě, s respektem k jejím individuálním potřebám a s přihlédnutím k povaze trestného činu.

Zvláštní práva pak tento zákon připisuje zranitelným obětem.

Důsledky trestného činu a odborná pomoc-reakce na takovou událost bývá velmi individuální. Může záviset na typu trestného činu, druhu a závažnosti způsobené újmy, ale také na mnoha dalších okolnostech.

K důsledkům trestného činu patří nejen zranění, fyzická bolest nebo majetková újma. Mnohé oběti prožívají také citovou újmu či trpí různými psychickými obtížemi. Takovéto reakce jsou přirozenou odezvou na náročnou či dokonce extrémní situaci.

Obětem trestných činů pomáhají v rámci systému pomoci obětem v policii již od roku 2010 policejní psychologové a speciálně vyškolení krizoví intervenenti. V průběhu trestního řízení může obětem poskytnout potřebnou pomoc také jimi zvolený důvěrník a zmocněnec. Důležitou formou pomoci je i pomoc finanční, tedy možnost získání peněžité pomoci a uplatnění náhrady škody.³⁵ Obětem domácího násilí je nabízena pomoc z různých stran, konkrétně se jedná o zdravotnická zařízení, krizová centra, krizová centra pro děti, intervenční centra, manželské a rodinné poradny, azylová zařízení, poradny pro oběti trestných činů a občanské poradny, přestupkové komise, a především orgán poskytující okamžitou pomoc a tím je Policie České Republiky.³⁶ Spolupráce mezi těmito organizacemi a orgány, se nazývá interdisciplinární.

Existence funkční interdisciplinární spolupráce znamená pro místní samosprávu i účastnické organizace značný přínos.

S přihlédnutím k vysokému výskytu domácího násilí v naší společnosti, jeho latenci a ničivému dopadu na rodinu, zejména pak na děti vyrůstající v takovém prostředí je hlavním přínosem skutečnost, že místní samospráva získává metodický rámec pro koncepční činnost v této oblasti.

---

³⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Informace pro oběti trestných činů. [online]. 2017 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/informace-pro-obeti-trestnych-cinu.aspx>

³⁶ STRÍLKOVÁ, P. a M. FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009. Právo (Key Publishing), s.56. ISBN 9788074180200.

Závažný sociální problém je jasně definován, a jsou využívány nástroje k jeho řešení na místní úrovni. Důležitá je také skutečnost, že téma domácí násilí je otevřeno pro širokou veřejnost, občané jsou vybízeni k včasnému řešení problému a podpoře ohrožených osob ve svém okolí. Občané jsou průběžně informováni o možnostech řešení problému domácího násilí ve městě či regionu, o místech pomoci ohroženým osobám, jsou povzbuzováni k vyhledání pomoci a řešení své situace. Služby pro ohrožené osoby jsou lépe provázané. Místní samospráva má k dispozici o problematice a výskytu domácího násilí relativně přesné údaje. Je schopna v této oblasti přesněji pomáhat, zasahovat, plánovat a rozhodovat.

Specializované pracoviště DONA centrum působí jako koordinátor interdisciplinární spolupráce na místní úrovni a zároveň jako poradna pro osoby ohrožené domácím násilím. Tyto funkce plní na krajské úrovni již zmiňovaná intervenční centra.³⁷

4.1 Význam intervenčních center, jejich charakter a formy pomoci

Pomoc obětem domácího násilí poskytuje celá řada, především neziskových organizací. V rámci kampaně proti domácímu násilí, vytvořily některé z organizací koalici organizací proti domácímu násilí- tzv. Koordona.

Koordona je dobrovolným účelovým seskupením organizací, které se zabývají přímou i nepřímou pomocí obětem domácího násilí. Mezi její základní cíle patří poukazovat na problémy, kterým oběti domácího násilí musí čelit, a společně se státními i dalšími institucemi a organizacemi hledat nejefektivnější cesty jejich řešení.³⁸

Činnost intervenčních center pro osoby postižené domácím násilím je zakotvena v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění zákona č. 29/2007 Sb.(§60a): na základě vykázaní ze společného obydlí vydaného podle zvláštního právního předpisu je osobě ohrožené násilných chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu Policie České Republiky o vykázaní intervenčnímu centru.

---

³⁷ ŠEDIVÁ, M. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. V Praze: Bílý kruh bezpečí, 2007, s.10. ISBN 9788023994490.

³⁸ KOORDONA, O nás. [online]. 30.10.2015 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://www.koordona.cz/cz/koordona/o-nas.html>

Intervenční centra poskytují kompletní poradenskou službu spočívající v právní, sociálněprávní a psychologické pomoci osobám ohroženým domácím násilím, v úzké spolupráci s Policií České Republiky a dalšími institucemi.

Sociální služby v intervenčních centrech jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové. Jedná se zejména o socioterapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

V některých případech poskytují intervenční centra pomoc při zajištění ubytování nebo i pomoc při zajištění stravy. Intervenční centra jsou povinna tuto pomoc poskytnout i bez policejního rozhodnutí.

Intervenční centra mají v České Republice v systému komplexní ochrany nezastupitelnou roli, bez jejich existence by systém jako celek nefungoval. Dosavadní zkušenosti této specializované sociální služby v České Republice ukazují správnost a opodstatněnost zvolené cesty.

K účinné pomoci osobám ohroženým domácím násilím nestačí pouze právní ochrana, je nutné zřizovat a podporovat specializovaná pracoviště poskytující následnou pomoc těmto osobám.

39

K nejvýznamnějším organizacím poskytujícím pomoc obětem domácího násilí patří Bílý kruh bezpečí. Občanské sdružení Bílý kruh bezpečí vzniklo již 4. 9. 1991 za účelem především pomoci obětem trestné činnosti a zlepšení právního postavení poškozených v trestním řízení a ve společnosti. V současné době se jedná o nejviditelnější a zřejmě i svou činností nejrozsáhlejší organizaci zabývající se domácím násilím, která má pracoviště v Praze, Plzni, Pardubicích, Brně, Olomouci a Ostravě. Toto sdružení také ve spolupráci s ostatními iniciovalo vznik Aliance proti domácímu násilí, která byla založena dne 10. října 2002 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Pomoc v Bílém kruhu bezpečí poskytují odborně způsobilí poradci, především právníci, psychologové a sociální pracovníci. Všichni jsou zpravidla ve svém oboru uznávanými experty a svůj volný čas a znalosti věnují pomoci obětem v zapsaném spolku.

---

³⁹ ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada), s. 113. ISBN 9788024726243.

Bílý kruh bezpečí je zapsán v Registru poskytovatelů sociálních služeb MPSV dle zákona č. 206/2006 Sb. a v Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů Ministerstva spravedlnosti dle zákona č. 45/2013 Sb.

Pomoc Bílého kruhu je komplexní, to znamená, že oběti mohou v jedné poradně řešit komplex svých aktuálních problémů a otázek, jak v oblasti práva, tak v oblasti psychosociální. Poskytovaná pomoc vždy respektuje individuální potřeby oběti a její osobnost, přihlíží také k okolnostem trestného činu.⁴⁰

Existuje samozřejmě několik dalších a též významných neziskových organizací, pomáhajících obětem trestných činů.

Mezi nejznámější neziskové organizace patří:

- Acorus
- ROSA,
- Riaps,
- Élektra,
- Persefona,
- Magdalenium atd.

4.2 Právní rámec intervence domácího násilí

Současný právní rámec vytváří dostatečné možnosti jak pro ochranu osob ohrožených před domácím násilím, tak pro právní postih osob násilných a ukončení násilného jednání. Právní rámec problematiky domácího násilí zakotvuje tři pilíře pomoci, kterými jsou Policie České republiky, intervenční centra a justice.

Mezi základní zákony patří:

- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje zřizování a provoz intervenčních center,
- zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, jehož podstatou je možnost zásahu státu do vztahu dvou osob, a to v jejich

---

⁴⁰ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, *Poslání a činnost*. [online]. 21.4.2009 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>

společném obydlí, pokud je jedna osoba druhou ohrožena. Tímto zásahem je institut vykázání,

- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje oprávnění policisty rozhodnout o vykázání ze společného obydlí, zákazu vstupu do něj a zákazu navazování kontaktu s obětí. Jedná se o opatření, které je přímo ze zákona povinen učinit stát, nikoli ohrožená osoba,
- zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. Upravuje trestní postih projevů domácího násilí. Stěžejní pro domácí násilí je §199 TZ a to konkrétně:

„Týrání osoby žijící ve společném obydlí

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1,

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt.⁴¹

Týrání se týká osob blízkých a jiných žijících ve společném obydlí. Soudní praxe pod tímto pojmem rozumí zlé nakládání s osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškození, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám, k žebrotě nebo činnostem, které týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují apod.)

---

⁴¹ Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Vydání: osmé. Praha: Armex Publishing, 2017. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-47-2.

Společné obydlí je byt nebo jiný prostor sloužící k bydlení a prostory (příslušenství) k nim náležející – byty, ale i rodinné domky, obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje apod., tedy veškeré prostory sloužící k bydlení. Neklade důraz na vedení společné domácnosti, ale jen na faktický stav společného bydlení, ať už jeho důvodem je jakýkoli titul – vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů

Ustanovení § 199 trestního zákoníku „chrání“ oběť však pouze pokud se jedná o společné obydlí v případech, že domácí násilí pokračuje i po odchodu oběti ze společného obydlí, o domácí násilí se podle striktního výkladu znění § 199 trestního zákoníku, již nejedná. Pokud pachatel svým jednáním způsobí oběti další zdravotní újmu (tělesnou i duševní), může jeho jednání být posouzeno jako trestný čin podle § 145 TZ „Těžké ublížení na zdraví“ nebo podle § 146 TZ „Ublížení na zdraví“. Jestliže by však pachateli byl prokázán úmysl svou oběť usmrtit, jednalo by se o trestný čin „Vraždy“ podle § 140 TZ nebo o pokus tohoto trestného činu. Pokračování domácího násilí v případech, kdy oběť se již nenachází ve společném obydlí s agresorem, by mohlo být také posouzeno jako trestný čin Vydírání podle § 178 TZ, Omezování osobní svobody nebo Zbavení osobní svobody podle § 171 a § 170 TZ, případně by se mohlo jednat i o trestný čin „Znásilnění“, podle § 185 TZ nebo „Sexuálního nátlaku“ podle § 186 TZ.

Trestní není jen domácí násilí či pokračování v útocích, ale také porušení opatření policie či předběžného opatření soudu, kterým bylo agresorovi zakázáno zdržovat se ve společném obydlí a přibližovat se k oběti. Pokud agresor tento zákaz poruší, dopouští se trestného činu „Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337, odst. 2 TZ.

- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů., jenž upravuje postavení dětí, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za jejich výchovu, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami. Tento zákon rovněž upravuje oznamovací povinnosti,
- zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

4.3 Význam policie – její možnosti a postupy

Policie má při řešení problému násilí v rodině mimořádně důležitou úlohu. Často je první institucí, na kterou se oběť obrací.

Policisté jsou osoby s vysokou společenskou prestiží. Svým profesionálním jednáním mohou dát násilníkovi jasně najevo, že jejich pocit beztrestnosti je klamný a že za své jednání budou potrestáni. Policisté tak mohou přerušit bludný kruh násilí.⁴²

Postup policie při kontaktu s domácím násilím se opírá o všeobecně platné a účinné zákony a normy. Policisté se na místě incidentu řídí především trestním zákonem, zákonem o přestupcích a zákonem o Policii. Policie České republiky poskytne v rozsahu své působnosti pomoc každému, kdo se na ni obrátí.

Policie České Republiky je oprávněna po vyhodnocení situace použít institut vykázání. Vykázání je postaveno v zákoně tak, že pokud lze na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví nebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu či domu společně obývaného s útokem ohroženým jedincem, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí.

V praxi policista nejprve vyhodnotí přítomnost znaků domácího násilí. K tomu použije informace získané od oznamovatele, oběti, násilné osoby, ostatních osob, jako jsou sousedi, příbuzní a další členové domácnosti.

Policista také zjišťuje lustraci, zda již v této domácnosti někdy případ domácího násilí byl řešen. Dále je zkoumána aktuální situace na místě, tj. intenzita útoku, jeho průběh, předchozí výjezdy, informace získané k násilné historii z jiných zdrojů (intenzita předchozích útoků a jejich frekvence), míru rizika dalšího útoku pro ohroženou osobu po odjezdu Policie České Republiky, což vyhodnocuje metodou SARA DN⁴³, a posuzuje dle vlastního uvážení nebezpečnost násilné osoby a riziko eskalace.

---

⁴² SZCZEPANIKOVÁ, A., M. ŽÁKOVÁ a H. LANGHANSOVÁ. *Jak jednat v případech domácího násilí?: praktická doporučení pro příslušníky, příslušnice Policie ČR : kampaň proti domácímu násilí na ženách*. V Brně: Liga lidských práv, 2004, s.25. ISBN 8023922076.

⁴³ SARA DN obsahuje **15 strukturovaných otázek** na rizikové faktory, z nichž pět otázek odhaluje rizikové faktory u násilné osoby v aktuálním vztahu, dalších pět umožní rychle zjistit rizikové faktory opět u násilné

Po zjištění všech uvedených skutečností může policista přistoupit k vykázání násilné osoby.⁴⁴ Vykázání je zakotveno v §44-47 v z.č. 273/2008 Sb. O Policii České Republiky.

Například:

„§ 44

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

(2) Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu 12) v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

(4) Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

---

osoby v rámci obecných sklonů k násilí, tj. násilných projevů na veřejnosti. Posledních pět otázek pomáhá zjistit rizikové faktory týkající se zranitelnosti osoby ohrožené domácím násilím.

⁴⁴ ŠEVČÍK, D. a N. ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 133. ISBN 9788073676902.

(5) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykááním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykáání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykáání (dále jen „příslušné krajské ředitelství“). Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykáání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykáání a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykáanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykáání.

(6) Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykáání nebyly splněny, vykáání ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykáanou osobu bez zbytečného odkladu.⁴⁵

Zákon o Policii České Republiky klade na policisty nemalé nároky při řešení incidentů domácího násilí. Policista by měl umět komunikovat jak s osobou násilnou, tak i s osobou ohroženou, popř. s dětmi, což nebývá jednoduché vzhledem ke specifickému chování a projevům těchto obětí.

S obětí domácího násilí je nutné pracovat jinak než s obětí trestných činů. Je žádoucí mluvit s ní citlivě a trpělivě. Realita týrání ve společné domácnosti bývá často horší, nežli jak ji ohrožená osoba popisuje, neboť má tendenci minimalizovat události.

Přístup policistů, kteří přijíždějí na místo incidentu domácího násilí, může ovlivnit další ochotu a iniciativu ohrožené osoby v řešení své situace.⁴⁶

---

⁴⁵ Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky: Úplné znění zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich; Úplné znění zákona č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích. Vydání: dvanácté. Praha: Armex, 2017. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-53-3.

⁴⁶ ŠEVČÍK, D. a N. ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073676902.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VYMEZENÍ CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI

Na teoretickou část této bakalářské práce navazuje bezprostředně část praktická. Cílem praktické části této bakalářské práce je uskutečnit kvalitativní výzkum prostřednictvím kazuistik osob, na kterých bylo páčáno domácího násilí a ověření stanovené hypotézy.

Kvalitativní výzkum bude realizován pomocí analýzy textu výpovědi oběti domácího násilí. Výstupem je zpracování kazuistik a vyhodnocení stanovené hypotézy. Autorka této práce prováděla výslech obětí domácího násilí z pozice zpracovatelky trestných činů na nejmenovaném místním oddělení Policie České Republiky. U výslechu násilných osob byla autorka pouze přítomna, výslech z její strany neprobíhal, aby se nemohly zdát otázky zavádějící a dalším problémem je, že většina násilných osob odmítá vypovídat vyslychající osobě ženského pohlaví. Původním dalším cílem této práce měly být také kazuistiky násilných osob (protějšky obětí v kazuistikách níže), ale násilné osoby bohužel nespolupracovaly.

Kvalitativní výzkum získává názornost a kontury, teprve v konkrétních osobách. Pak se jasněji ukazuje, jak spolupracují jednotlivé faktory, a jak se za typickými znaky objevuje individualita, již lze uchopit jen kazuistickým popisem.⁴⁷

Výzkumný předpoklad stanovené hypotézy vychází z poznatků odborné literatury. Hypotéza je důležitým mostem mezi teorií a empirickým výzkumem.

Při ověřování hypotézy je očekávaným výsledkem této bakalářské práce, shledat stanovenou hypotézu pravděpodobně pravdivou nebo pravděpodobně nepravdivou. Prostřednictvím hypotézy má autorka možnost ověřit vztahy mezi fakty.

Hlavní hypotéza H1 je stanovena na základě vědomostí získaných rešerší literatury a z několikaleté praxe autorky v pozici zpracovatelky trestných činů.

H1 Více než polovina obětí se naučila dlouhodobě domácí násilí přijímat či tolerovat.

---

⁴⁷ SCHMIDBAUER, Wolfgang. *Syndrom pomocníka: [podněty pro duševní hygienu v pomáhajících profesích]*. Praha: Portál, 2008, s.51. ISBN 9788073673697.

5.1 Výzkumná strategie

Na základě několikaměsíčního studia literatury a zpracování teoretické části této práce, autorka zahájila v měsíci říjnu 2017 přípravu pro empirický výzkum.

Nejprve byl zahájen výběr vzorku pro kvalitativní výzkum.

Reprezentativním výzkumným vzorkem pro kvalitativní šetření byly „Úřední záznamy o výslechu osoby“, které byly záměrně vybrány. Jednotlivé případy domácího násilí musely splňovat účelová kritéria, jejichž obsahem je násilí zaměřené na blízkou osobu. Dále pachatel na svou oběť útočil v místech, kam nedosahuje veřejná kontrola a zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí bytu, domu či jinde. Domácí násilí má svou historii, dochází k němu opakovaně. Projevy domácího násilí přetrvávají i ve velmi dlouhých časových intervalech několika let.

Výběr reprezentativního vzorku, byl proveden z archivu úředních záznamů Policie České Republiky, nejmenovaného místního oddělení v městě Praha. Do výběru byly zařazeny spisy uzavřené v roce 2016 a v první polovině roku 2017. Celkový počet spisů byl 102. Z celkového počtu bylo vyřazeno 56 spisů. Spisy byly vyřazeny z důvodu nesplnění zadaných kritérií, jako je odmítnutí, nemožnost, nebo podání křivé/zmatečné výpovědi oběti a také nebyly splněny podmínky metody SARA DN nebo všechny znaky domácího násilí.

Z celkového počtu 102 splňovalo kritérium 46. Konečný počet reprezentativních spisů je 10%, tj. 5 kazuistik.

Spisy, které nesplňovaly zadaná kritéria týkající se dotazníku SARA DN, byly na základě tohoto nesplnění odloženy nebo postoupeny v kvalifikaci přestupku proti občanskému soužití na příslušnou Městskou část.

Autorka této bakalářské práce vybrala ze spisového archivu 5 reprezentativních spisů, tak aby nebyly spisy svým obsahem totožné. Poté provedla autorka této práce obsahovou analýzu dat a kombinovala to s vlastním pozorováním při výslechu. Zpracování výstupů bylo dokončeno v měsíci prosinci 2017.

Nejkratší doba analýzy spisu byla 1 hodina, průměrná doba byla 1,5 hodiny, nejdelší doba činila 2 hodiny.

Kazuistiky, obsažené v této bakalářské práci, jsou pro jejich citlivý obsah anonymní.

Informace obsažené v jednotlivých spisech byly analyzovány a přepisovány do podoby zkrácené verze. Cílem kazuistik je reálný popis domácího násilí. Základním obsahem všech kazuistik je věk oběti, doba trvání vztahu s násilníkem, historie domácího násilí, intervaly a intenzita opakování a důvod setrvání ve vztahu s násilnou osobou.

Výsledkem výzkumu bude potvrzení či vyvrácení hypotéz.

6 KAZUISTIKY OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

6.1 Kazusitika 1

Paní Mariana, věk 35 let, s manželem (dále násilnou osobou) sdílí společnou domácnost 15 let. S násilnou osobou společně vychovávala dvě děti (dceru 16 let a syna 12 let). Dcera nebyla biologickým potomkem násilné osoby a byla narozena rok před jejich seznámením.

Násilná osoba, věk 40 let, měla od prvopočátku manželství (rok po začátku vztahu) sklony k násilnému chování. Násilné chování se odehrávalo vždy pouze v domácím prostředí a za přítomnosti členů domácnosti. Při přítomnosti jiných osob se násilná osoba projevovala příjemně a společensky. V zaměstnání (řidič autobusu) se násilná osoba chovala vůči cestujícím (především dětem) vulgárně, slovně je napadala, pokud neseděli na svých místech a dělali nepořádek. Docházelo k častým stížnostem rodičů u zaměstnavatele, zaměstnavatel toto chování toleroval.

Agresivita byla u násilné osoby opakovaná, zejména po příchodu ze zaměstnání a stupňovala se po požití alkoholu. Násilná osoba, dle výpovědi oběti neunesla odloučení od celé své rodiny (cca po dvou letech manželství), která emigrovala do zahraničí, kdy trpěla úzkostmi a po každém kontaktu s emigrovanou rodinou, či vzpomínkou docházelo k nadměrnému užití alkoholu (cca jednou týdně). Po užití alkoholu násilná osoba ničila vybavení domácnosti, občasně použila k zastrašení osob sdílejících domácnost plynovou pistoli, kterou střílela z okna panelového domu do volného prostranství. Dále násilná osoba opakovaně a po celou dobu soužití vyhrožovala všem členům domácnosti ublížením na zdraví a zabitím, pokud nebudou povolní osahávání na intimních partiích (nebiologická dcera) a společnému spaní v posteli (zejména u biologického syna). Dále násilná osoba páchala fyzické násilí na manželce a dceři (zejména údery hlavou o zeď či podlahu, pěstí a kopy do všech částí těla), a to z důvodu odmítání syna spát ve společné posteli s násilnou osobou. Po celou dobu soužití bylo všem členům domácnosti vyhrožováno zabitím, v případě oznámení této události policii České Republiky.

Domácí násilí trvalo cca 14 let. Poslední událost se odehrála v podvečerních hodinách, kdy Mariana byla na návštěvě u své matky, která bydlela v protějším domě. Náhle přiběhla do bytu matky dcera Mariany a křičela, že násilná osoba chce zabít bratra. Matka Mariany neváhala,

a i přes odmítání Mariany zavolala policii České Republiky. Policie násilnou osobu vykázala a zajistila.

Dle výpovědi Mariany bylo domácí násilí tabu, jelikož ostatní osoby, se kterými byla v kontaktu neměli o její situaci tušení, jelikož se vždy odehrávalo bez svědků. Sousedům Mariana tvrdila, že rány a křik, které slyší, jsou způsobené dětmi, kteří se vzájemně fyzicky a slovně napadají. V případě vážného poškození zdraví nebyly děti odeslány do školy nebo byl úraz sveden na jízdu na kole, pád ze schodů atd. Učitelé a lékaři nikdy neprojevíli podezření na domácí násilí.

Mariana strpěla dlouhodobé domácí násilí, jelikož se bála, že násilná osoba naplní své výhrůžky, a to zabití všech členů domácnosti. Dále Mariana vypověděla, že pokud by nedošlo k poslední události, kdy její matka přivolala policii, tak by se sama neodvážila policii přivolat, jelikož byla přesvědčena, že by jí tyto události nikdo nevěřil

6.2 Kazusitika 2

Paní Petra, věk 33 let, s manželem (dále násilnou osobou) sdílí společnou domácnost 9 let. S násilnou osobou společně vychovávala dvě děti (dceru 6 let a syna 2 roky).

Násilná osoba, věk 33 let, byla v počátcích vztahu velmi vyrovnaná, společenská a neagresivní osobnost. Dle výpovědi oběti bylo příčinou zhoršení chování u násilné osoby syndrom vyhoření, způsobený velmi odpovědnou a stresem zatěžující služební pozicí u policie České Republiky. Po cca šesti letech manželství byla násilná osoba vždy po příchodu ze zaměstnání (především ve večerních hodinách, kdy děti spaly ve svém pokoji) agresivní a oběť slovně vulgárně napadala a ponižovala.

Prvopočátkem fyzického násilí bylo odmítnutí pohlavního styku, kdy oběť byla násilnou osobou uhozena rukou do lící kosti. Oběť začala plakat a křičet a násilná osoba se tohoto jednání zalekla (bála se probuzení dětí) a omluvila se za své jednání. Násilná osoba svedla své jednání na pracovní stres. Manželé se domluvili na ukončení služebního poměru u policie České Republiky. Násilná osoba začala po několika měsících pracovat v novém zaměstnání. Oběť však zjistila, že násilná osoba má intimní poměr s několika kolegyněmi. Téměř denně ve večerních hodinách probíhala hlasitá výměna názorů mezi oběma osobami, kdy občasně byla týraná osoba umlčena škrcením nebo dušením polštářem.

Domácí násilí se opakovalo po celou dobu dalšího soužití. Poslední událost se odehrála opět ve večerních hodinách, kdy do okna bytu vhodil zhrzený manžel milenky násilné osoby kámen se vzkazem: „zabiju tě“. Oběť a násilná osoba se začali slovně napadat a při přiblížení se násilné osoby k oběti, uchopila týraná osoba kuchyňský nůž, který chtěla použít na svou obranu. Násilná osoba oběť přemohla a použila bodnou zbraň proti ní. Oběť byla zasažena bodnou zbraní do oblasti dutiny břišní. Hluk z rozbitého okna a hádku uslyšeli děti, vyběhli z pokoje a po shlédnutí situace utekli k sousedům, kteří přivolali policii. Policie násilnou osobu vykázala a zadržela.

Dle výpovědi oběti, o domácím násilí nikdo neměl tušení, jelikož se vždy odehrávalo bez svědků a při počátku hádky se snažila násilná osoba oběť umlčet (škrcením a dušením). Sousedé se o jejich situaci nikdy nezajímali, jelikož s nimi sdílela patro ještě jedna rodina, která byla velmi hlučná. Děti měly zakázáno večer vycházet z pokoje a případný hluk, byl dětem vysvětlen jako malé nedorozumění rodičů. Oběť zakrývala fyzické stopy po škrcení oděvem, tudíž žádná další osoba nemohla mít tušení o domácím násilí. Oběť strpěla dlouhodobé domácí násilí, jelikož násilná osoba byla bývalým policistou a vyhrožovala oběti, že by její výpověď byla nevěrohodná a v případě oznámení by jí násilná osoba zabránila dalšímu soužití ve společném bytě a s potomky. Dále oběť vypověděla, že pokud by nedošlo k poslední události, kdy sousedé přivolali policii, tak by se sama z výše uvedených důvodů neodvážila obrátit na policii.

6.3 Kazusitika 3

Paní Michaela, věk 27 let, s manželem (dále násilnou osobou) sdílela společnou domácnost 6 let. S násilnou osobou společně vychovávala biologického syna (2 roky).

Násilná osoba, věk 29 let, byla v počátcích vztahu neagresivní osobnost, výjimkou bylo požití alkoholu. V případě požití alkoholu, spojeného výhradně se společenskými akcemi, docházelo u násilné osoby k neoprávněné žárlivosti, agresivnímu chování a k fyzickému napadání dalších zúčastněných společenských akcí.

Po dvou letech vztahu uzavřela násilná osoba služební poměr u Armády České Republiky, kdy byla vysílána na několikátýdenní až měsíční mise do zahraničí. Během těchto misí násilná osoba trpěla bezdůvodnou žárlivostí na svou manželku a omezovala ji zákazem kontaktu s přáteli a rodinou a chodit do zaměstnání, s cílem ji izolovat. Dále oběť byla slovně vulgárně napadána a ponižována. Násilná osoba se dožadovala po cca 2,5 letech vztahu o nedobrovolné

zplození dítěte (nucením k sexuálním praktikám proti své vůli), jelikož byla násilná osoba přesvědčena, že těhotná manželka nemůže být během nepřítomnosti násilné osoby nevěrná. Po narození dítěte byla násilná osoba prvních pár týdnů klidná a vyrovnaná. Oběť měla pocit, že již bude jejich vztah harmonický. Po dalších pár týdnech byla násilná osoba vyslána na několika týdenní zahraniční misi, kdy těžce nesla odloučení od rodiny. Po návratu z mise se násilná osoba dožadovala u oběti nedobrovolného pohlavního styku. Oběť uvedla, že odmítala pohlavní styk z důvodu gynekologických zdravotních komplikací způsobených porodem. Násilná osoba si vykládala toto odmítání, jako projev nevěry, v době nepřítomnosti. Během dalšího soužití se stalo pravidlem, že po navracení se z mise, že násilná osoba oběť znásilnila, kdy tento skutek byl doprovázen bitím a škrcením. Během opakovaného domácího násilí si zoufalá oběť brala jako rukojmí společné dítě. Oběť nechtěla po celou přítomnost násilné osoby odložit dítě ze své náruče, v domnění, že nebude fyzicky napadena a znásilněna.

Posledního dne udeřila násilná osoba oběť pěstí, do zadní části lebky. Při tomto úderu, držela oběť v náruči společné dítě, které vlivem gravitace způsobené ránou od násilné osoby udeřila svou hlavou (čelem) do čela dítěte. Dítěti se spustila krev z nosu a násilná osoba se zalekla, kdy následkem šoku a strachu o syna přivolala Zdravotnickou záchrannou službu, dále ZZS. Jelikož se jednalo o nezletilé dítě, tak ZZS odvezla do zdravotnického zařízení společně s dítětem také oběť. Oběť vypověděla, že se bála o své dítě a během převozu do zdravotnického zařízení telefonicky kontaktovala svou matku, které popsala svůj příběh. Matka oběť nabádala, aby o události informovala lékaře a násilná osoba nebyla vpuštěna do nemocnice, jelikož by oběti mohla způsobit další zranění. Oběť, sdělila výše uvedené informace ošetřujícímu lékaři, který obeznámil policii. Nic netušící násilná osoba byla zadržena při příchodu na nemocniční oddělení policíí.

Dle výpovědi oběti, o domácím násilí nikdo neměl tušení, jelikož se vždy odehrávalo bez svědků a za svého manžela se styděla. Měla pocit, že by pro její situaci nikdo neměl pochopení. Na žádost násilné osoby se stranila své rodině, přátelům a pracovat nesměla. Sousedům se vždy vyhýbala.

Oběť strpěla dlouhodobé domácí násilí, jelikož násilná osoba jí neustále ujišťovala o tom, že zná všechny policisty místního oddělení a že by zajistila, její nedůvěryhodnost. Násilná osoba jí dále vyhrožovala únosem syna do zahraničí.

Dále oběť vypověděla, že pokud by nedošlo k poslední události, tak by se sama z výše uvedených důvodů neodvážila kontaktovat Policii.

6.4 Kazusitika 4

Paní Ludmila, věk 39 let, s manželem (dále násilnou osobou) sdílí společnou domácnost 11 let. S násilnou osobou společně vychovávala tři biologické děti (dceru 9 let, syna 6 let, dceru 6 měsíců)

Násilná osoba, věk 50 let, byla v počátcích intimního vztahu s obětí současně ve svazku manželském s další osobou, s níž a dvěma biologickými dětmi sdílela domácnost. Po roční známosti oběť s násilnou osobou otěhotněla. Násilná osoba opustila sdílenou domácnost s manželkou a dětmi a požádala o rozvod manželství. Spolu s obětí začali ihned sdílet společnou domácnost, která byla rodičů násilné osoby. Sdílení společné domácnosti bylo velice stresující, jelikož již v této domácnosti docházelo k prvopočátku domácího násilí ze strany otce násilné osoby. Násilná osoba se v této době nijak agresivně neprojevovala. Otec, tchán ve vztahu k oběti, byl agresor a psychicky obě osoby týral. Denně je slovně napadal a způsoboval jim schválnosti typu, zamykání vchodových dveří, ucpávání karmy, nemožnosti používání společných prostor, atd.

Po několika letech sdílení této komplikované domácnosti dostala násilná osoba velmi lukrativní pracovní nabídku ve vysoké funkci Národního bezpečnostního úřadu. Společně s obětí a dětmi se osamostatnili a sdíleli společně pouze čtyřčlennou domácnost. Po pár měsících v novém zaměstnání, začala násilná osoba v době volna užívat ve velkém množství tvrdý alkohol a hrát počítačové hry. V ranních hodinách po předchozím dni bylo násilné osobě vždy nevolno a byla velmi slovně agresivní na všechny členy domácnosti. Po několika týdnech se tato rána stupňovala na drobné fyzické napadání oběti, až docházelo k vážnému fyzickému napadání (pěsti, kopy, škracení atd.). Několikrát se týraná osoba snažila s dětmi utéct k sousedům, ale ti ji neotevřeli. Pod pohružkou zabití legálně drženou zbraní (schovanou v rukávu násilné osoby) se oběť musela vrátit zpět do bytu. Po vynuceném pohlavním styku týraná osoba potřetí otěhotněla a situace se stále dokola opakovala, jelikož násilná osoba žila v přesvědčení, že posledního potomka zplodila oběť se soudem, u kterého se chtěla s dětmi ukrývat. Krátce po porodu násilná osoba oběť velmi brutálním způsobem fyzicky napadla, až došla u oběti ke zlomení pánve a dlouhodobé hospitalizaci ve zdravotnickém zařízení. Přes výše popsané situace se týraná osoba bála komukoliv svěřit s domácím násilím a lékařům sdělila, že spadla

na schodišti. Nejstarší dítě mělo o oběť velký strach a bál se, že se nevrátí z nemocnice domů a svěřilo se svým životním příběhem své učitelce. Učitelka informovala policii a násilná osoba byla zadržena.

Oběť strpěla dlouhodobé domácí násilí, jelikož násilná osoba jí neustále ujišťovala o tom, že díky svému postu v Národním bezpečnostním úřadu a několika bezpečnostním prověrkám, kterým si prošla, by oběť působila jako nedůvěryhodná osoba. Násilná osoba jí dále vyhrožovala zabitím legálně drženou zbraní.

Oběť vypověděla, že pokud by nedošlo k poslední události, tak by se sama z výše uvedených důvodů neodvážila policii přivolat. O domácím násilí věděli pouze sousedé, ale násilné osoby se bály. Oběť neměla se svou rodinou kladný vztah a nebyla s nimi v kontaktu.

6.5 Kazusitika 5

Paní Šárka, věk 26 let, s manželem (dále násilnou osobou) sdílela společnou domácnost 4 roky. S násilnou osobou společně vychovávala dva syny (dvojčata, 2 roky).

Násilná osoba, věk 35 let, byla v prvopočátcích vztahu mírně slovně agresivní, docházelo poměrně často k slovním hádkám, které se týkaly chodu domácnosti a hospodaření s financemi. Oběť přikládala toho chování neznalosti klasického chodu rodiny, jelikož násilná osoba vyrůstala od narození v dětském domově. Oběť se snažila násilnou osobu pochopit a dělala jí v mnohém ústupky. Po dvouletém vztahu se zúčastněným osobám narodila dvojčata a tím došlo ke stupňování hádek týkající se péče o děti a chodu domácnosti. Násilná osoba také vyžadovala, aby oběť omezila vztahy s rodinou a s přáteli a nevycházela bez její přítomnosti mimo domov (byla uzamykána). Pokud oběť neuposlechla, byla slovně napadána a fyzicky zastrašována. Násilná osoba udeřovala pěstí nebo naznačovala kopy v těsné blízkosti oběti, dále byla pálena cigaretou na intimních místech a bylo jí krouceno předloktím, až do krajní meze bolesti. Dále jí byl zamezen přísun k jakýmkoliv finančním prostředkům.

Posledního dne soužití, opomněla násilná osoba zamknout vstupní dveře, čehož oběť využila a s dětmi odešla k sousedce, kdy z jejího telefonu kontaktovala svou rodinu a poté policii.

Násilná osoba byla vykázána ze společné domácnosti, avšak oběť se bojí jejího navrácení.

Oběť strpěla dlouhodobé domácí násilí, jelikož neměla možnost se svěřit žádné další osobě a bála se násilné osoby. Dále byla nedůvěřivá v činnost policie.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Cílem kvalitativního výzkumu bylo vytvoření kazuistik obětí domácího násilí a ověření stanovené hypotézy.

Kazuistiky byly analyzovány z textu úředních záznamů obsažených ve spisech jednotlivých obětí domácího násilí, prostřednictvím tematické analýzy, čímž je analýza obsahu. Relevantní informace jsou z textu získávány na základě analýzy významu, tedy souvislostí s domácím násilím.

Výsledkem výzkumu je, že hypotéza **H1**: Více než polovina obětí se naučila dlouhodobě domácí násilí přijímat či tolerovat byla potvrzena. Oběti násilí setrvávají ve vztahu s agresorem v dlouhodobých vztazích a možným vysvětlením může být zkušenost, že u nich přetrvává syndrom týrané ženy. Ve většině případů příběh neoznamovaly ženy, ale sousedé nebo jejich matky.

Závěrem výzkumu je, že kazuistiky obětí domácího násilí potvrzují výše uvedenou hypotézu ve všech případech, to je 5 z celkového počtu 5.

ZÁVĚR

Význam této bakalářské práce spočíval především v upozornění na velmi aktuální a závažné téma domácího násilí.

Z psychologického hlediska by rodina měla být pro všechny členy domácnosti bezpečným zázemím. Základními pilíři tzv. zdravého fungování je soudružnost rodiny, přizpůsobivost a komunikace. V souvislosti s domácím násilím nemůže být o zdravém rodinném fungování ani řeči. Soustavný pocit ohrožení, opakované fyzické a psychické zraňování, vynucené přizpůsobování se požadavkům násilné osoby, direktivní, mocenská a nadřazená komunikace rozhodně nezakládají soudružnost, ochotu přizpůsobovat se, zdravou zralou a vyrovnanou komunikaci.

Cílem teoretické části této bakalářské práce bylo, s využitím odborných pramenů a praxe autorky, popsat pojem domácí násilí, jeho historii a subjekty. Smyslem této bakalářské práce bylo také poukázat na prevenci proti domácímu násilí v České Republice, včetně možnosti pomoci obětem domácího násilí.

Autorka dosáhla tohoto cíle popsáním problematiky ve čtyřech kapitolách. V první kapitole autorka popsala pojem domácí násilí a s ním související specifika. V druhé kapitole popsala autorka vývoj zkoumání domácího násilí v historii a v současnosti. Ve třetí kapitole popsala autorka subjekty domácího násilí, čímž byl profil oběti a násilné osoby. V poslední čtvrté kapitole popsala autorka prevenci, pomoc a ochranu obětí. Autorka považuje vymezený cíl teoretické části této bakalářské práce za splněný.

Na teoretickou část této bakalářské práce navazuje bezprostředně část praktická. Cílem praktické části této bakalářské práce bylo uskutečnit kvalitativní výzkum prostřednictvím kazuistik osob, na kterých bylo pácháno domácího násilí a ověření hypotézy.

Autorka považuje vymezený cíl praktické části této bakalářské práce za splněný, jelikož cíle byly naplněny prostřednictvím zpracování kazuistik a zpracováním výsledku výzkumu. Závěrečným výsledkem kvalitativního výzkumu bylo, že hypotéza H1: Více než polovina obětí se naučila dlouhodobě domácí násilí přijímat či tolerovat byla potvrzena. Kazuistiky obětí domácího násilí potvrzují výše uvedenou hypotézu ve všech případech.

Dle autorčina názoru a na základě poznatků odborné literatury, by se Česká republika, měla zaměřit na zlepšení osvěty domácího násilí, především u dětí školního věku a seniorů, jelikož tyto oběti v mnoha případech nedokážou rozpoznat, že je na nich domácí násilí již pácháno. Osvěta by měla především vycházet v podobě prezentace od médií, která by měla úzce spolupracovat s orgány a institucemi činnými v případech domácího násilí.

Pro okolí bývá velmi šokující, že žena postižena domácím násilím setrvává ve vztahu několik let. Bohužel to někdy bývá zvláštností i pro osoby, které případ domácího násilí řeší, jelikož nejsou v této problematice odborně „zaškolení“ a mnohdy ani „SYNDROM týrané ženy“ neznají. Je proto potřeba osvětu šířit i pro odbornou veřejnost.

Podle teorie sociálního učení lze předpokládat, že pokud jsou děti svědky násilí ve své rodině, budou tento vzorec chování napodobovat ve vlastních vztazích. Děti, které se staly obětí násilí, se v dospělosti proti němu neobráť, ale vnímají jej jako specifickou hodnotu. Osoby, které vyrůstají v rodinách, ve kterých dochází k násilí, se násilí učí přijímat či tolerovat, tento vzorec chování lze očekávat ve vlastních partnerských vztazích.

Domácí násilí má vždy devastující účinky na tělo i duši oběti, je proto důležité, aby si všichni lidé uvědomovali, že domácí násilí lze překonat a zvládnout, ale nelze ho tolerovat a zavírat před ním oči. Pod zavřenými víčky své bolavé tělo a duši nikdy neskryjeme.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BOUŠKA, J. aj. *Kontakt s obětí domácího násilí: manuál pro lékaře*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2003. ISBN 802393273X.

BEDNÁŘOVÁ, Z. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, c2009. ISBN 978-80-254-5422-0.

CIMRMANNOVÁ, T. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 9788024622057.

ČÍRTKOVÁ, L., R. MACHÁČKOVÁ a M. VITOUŠOVÁ. *Domácí násilí-přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002. ISBN 8086284190.

Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech. Praha: Triton, 2006. ISBN 8072549146.

DUFKOVÁ, I. a J. ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha:[Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku], 2005. ISBN 8023956868.

GJURIČOVÁ, Š., J. KOCOURKOVÁ a J. KOUTEK. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 8070214163.

HOLUB, P. *Násilí za zavřenými dveřmi*. Hospodářské noviny, 17. 7. 2003.

HŘEBÍČKOVÁ, M., P. MACEK a I. ČERMÁK, ed. *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR, 2003. ISBN 8086620069.

HUŇKOVÁ, M. a J. VOŇKOVÁ. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Stráž pod Ralskem: Justiční akademie ČR, 2004. ISBN 8023962302.

KLÍMOVÁ, J. a M. FIALOVÁ. *Proč (a jak) psychosomatika funguje?*. Praha: Progressive consulting, 2015. ISBN 9788026082088.

- KOTKOVÁ, M.. *Domácí násilí v kontextu rodiny a práce*. Brno: Spondea, 2014. ISBN 9788026071914.
- KRÁLÍČKOVÁ, Z., Eva BRUCKNEROVÁ a Radovan DÁVID. *Právo proti domácímu násilí*. V Praze: C.H.Beck, 2011. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-381-3.
- MACHALOVÁ, T. *Domácí násilí: filosofická analýza pojmu*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 9788021067653.
- PIKÁLKOVÁ, S., Z. PODANÁ a J. BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2015. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788074191893.
- PIKÁLKOVÁ, S., ed. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách-Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, c2004. ISBN 8073300540.
- SCHMIDBAUER, W. *Syndrom pomocníka: [podněty pro duševní hygienu v pomáhajících profesích]*. Praha: Portál, 2008. Spektrum (Portál). ISBN 9788073673697.
- SZCZEPANIKOVÁ, A., M. ŽÁKOVÁ a H. LANGHANSOVÁ. *Jak jednat v případech domácího násilí?: praktická doporučení pro příslušníky, příslušnice Policie ČR : kampaň proti domácímu násilí na ženách*. V Brně: Liga lidských práv, 2004. ISBN 8023922076.
- STŘÍLKOVÁ, P. a M. FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009. Právo (Key Publishing). ISBN 9788074180200.
- ŠEDIVÁ, M. a P. VITOUŠOVÁ. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni: model Bílého kruhu bezpečí ověřený pilotním projektem v Ostravě v letech 2003-2004*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2005. ISBN 8023954415.
- ŠEVČÍK, D. a N. ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi. 2., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 9788024726243.

Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Vydání: osmé. Praha: Armex Publishing, 2017. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-47-2.

Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky: Úplné znění zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich ; Úplné znění zákona č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích. Vydání: dvanácté. Praha: Armex, 2017. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-53-3.

VARGOVÁ, B., D. POKORNÁ a M. TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí.* Praha: Linde, 2008. ISBN 9788086131764.

VOŇKOVÁ, J. a I. SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1.1.2016.* 3. přepracované vydání. Praha: proFem, 2016. ISBN 9788090456457.

VOŇKOVÁ, J. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku.* V Praze: Bílý kruh bezpečí, 2007. ISBN 9788023994483.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

WARNER, B. *Právo šaría pro nemuslimy.* Třetí rozšířené vydání. Brno: CSPI International, 2015. ISBN 978-80-88089-18-6.

Seznam použitých internetových zdrojů

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, *Poslání a činnost.* [online]. 21.4.2009 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>

KOORDONA, *O nás.* [online]. 30.10.2015 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://www.koordona.cz/cz/koordona/o-nas.html>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, *Informace pro oběti trestných činů.* [online]. 2017 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/informace-pro-obeti-trestnych-cinu.aspx>

SEZNAM ZKRATEK

ČR – Česká republika

PČR – Policie České republiky

DN – domácí násilí

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Adéla Taubenestová

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinované

Název práce: Domácí násilí v ČR – prevence a osvěta

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 57

Počet titulů českých použitých zdrojů: 27

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 3

Vedoucí práce: Mgr. Jana Neusarová, Ph.D.